

Växter och djur i förskolan

En kvalitativ studie om vad förskollärarna betonar att barn bör lära sig om växter och djur i förskolan

---

Plants and animals in the preschool

A qualitative study of what teachers emphasises what children should learn about plants and animals in the preschool

---

Angelica Ohlsson

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap

Förskolläraryrket

Grundnivå 15hp

Handledare: Torodd Lunde

Examinator: Getahun Yacob Abraham

Datum: 2016-06-20

Abstract

Previous research demonstrates a lack of knowledge among older children when it comes to identifying and naming plants and animals. An interesting question is the preschools role in this. The purpose of this study is to examine what preschool teachers want children to learn about plants and animals in the educational activities. In this study semi structured interviews were used to collect data. Eight preschool teachers participated in this study. All preschool teachers agreed that it's important that children learn to be respectful to the animals and the environment. The result shows that it was less emphasis on skills associated with being able to recognize and identify plants and animals. This suggests that preschool teachers do not believe that identification of plants and animals is an important aspect of developing respect for the environment. The study showed that the identification of plants and animals existed as an activity but it is not the most important one. To teach this, they use different activities like rhymes, songs, pictures and ipads. The also used natural squares during their time in the forest and they grow plants outdoors and indoors.

Keywords

Species, plants, animals, biology, preschool, preschool teachers.

Sammanfattning

Tidigare forskning visar på bristande kunskap bland äldre barn när det gäller att kunna identifiera och namnge olika växter och djur. En intressant fråga är då förskolans roll i detta. Syftet med denna studie är därför att undersöka vad förskollärare vill att barnen ska lära sig om växter och djur i förskolan. I studien användes semistrukturerade intervjuer som datainsamlingsmetod. Åtta stycken förskollärare deltog i studien. I studien framkom det att alla förskollärare betonade omsorg för naturen som det mest centrala när det gäller kunskap om växter och djur. Däremot var det betydligt mindre betoning på kunskaper förknippad med att kunna känna igen och identifiera växter och djur. Detta tyder på att förskollärarna inte anser att artkunskap är en viktig aspekt för att utveckla större omsorg för naturen och därmed är något som inte betonas så starkt. Studien visade att identifiering av växter och djur förekom som aktivitet men det var inte där som vikten lades. För att hjälpa barnen att lära sig detta användes olika aktiviteter såsom ramsor, sånger, bilder och användandet av läroplattan. De använde även naturrutor i samband med deras skogsvistelse och odlingar som de tillsammans gjorde ute på gården men även inomhus.

Nyckelord

Arter, växter, djur, biologi, förskola, förskollärare

Innehåll

1. Introduktion	1
1.1 Inledning	1
1.2 Syfte.....	1
1.3 Frågeställningar	1
2. Tidigare forskning	2
2.1 Definitioner av biologi och arts kunskap	2
2.2 Växtblinda och biologiska analfabeter	2
2.3 Lärarens kunskaper och inställning	3
2.4 Teoretisk perspektiv.....	3
3. Metod	5
3.1 Urval	5
3.2 Datainsamling.....	5
3.3 Genomförande	5
3.4 Databearbetning.....	6
3.5 Tillförlitlighet.....	6
3.6 Etik.....	6
4. Resultat	8
4.1 Vad och hur vill förskollärare att barn ska lära sig?	8
4.1.1 Omsorg för växter och djur.....	8
4.1.2 Lära sig att identifiera och namnge växter och djur och dess egenskaper	8
4.1.3 Människans beroende av växter och djur.....	9
4.1.4 Processer i naturen	9
Sammanfattning av resultatet	10
5. Diskussion	11
5.1 Hållbarhet	11
5.2 Generaliserbarhet.....	11
5.3 Vad har jag lärt mig om yrket.....	11
5.4 Slutsats och förslag på ny forskning.....	12
Referenser	14
Bilaga 1	
Bilaga 2	

1. Introduktion

1.1 Inledning

Att introducera naturvetenskap redan i förskolan kan bidra till att lägga en bra grund för goda artkunskaper senare i livet. Tidigare forskning visar att elever i allt lägre grad kan identifiera växter och djur (Palmberg, 2012 & Thulin, 2015). Det är därför intressant att undersöka detta vidare och försöka ta reda på vad förskollärare lägger vikt vid när barn ska lära sig om växter och djur i de pedagogiska aktiviteterna i förskolan.

Läroplanen för förskolan betonar att sträva efter varje barns utveckling och förståelse för naturvetenskap, så som olika samband som finns i naturen, samt sitt kunnande om växter och djur rent generellt. I den reviderade läroplanen som trädde i kraft år 2010 så förtydligades vissa strävandemål inom utveckling och lärande. Där bland annat det naturvetenskapliga innehållsområdet poängterades. Det utvidgades till att omfatta ett bredare innehåll inom naturvetenskap (Skolverket, 2010).

Av egna erfarenheter upplever jag att det är vanligt förekommande att förskollärarna tillsammans med barnen samlas och pratar om djur och deras beteenden. Däremot har jag inte upplevt att det pratas om växter i lika stor utsträckning. Det är därför intressant att ta reda på vad förskollärarna betonar och vad de lägger vikt vid att barnen lär sig. Min forskning är relevant för förskolan eftersom det är där lärandet börjar och även där grunden utformas för barns framtida lärande och utveckling. Eftersom tidigare forskning visar att det finns en kunskapsbrist inom naturvetenskapsområdet (Palmgren, 2012) kan det vara av intresse för förskollärare att få en djupare inblick och reflektera över sin inställning till kunskapsområdet. Genom att barn redan i förskolan får lära sig mer inom detta område får de relevant kunskap och dessutom en stabil grund att stå på när de senare ska börja i grundskolan.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka vad förskollärare vill att barnen ska lära sig om växter och djur i de pedagogiska aktiviteterna i förskolan.

1.3 Frågeställningar

För att fördjupa och tydligare beskriva syftet med studien har följande frågeställningar valts:

- ♣ Vad vill förskollärare att barn ska lära sig om växter och djur i de pedagogiska aktiviteterna?
- ♣ Vilka aktiviteter som rör växter och djur involverar förskollärarna i den pedagogiska verksamheten?

2. Tidigare forskning

2.1 Definitioner av biologi och artskunskap

Sjøberg (2005) och Thulin (2015) förklarar att naturvetenskap är ämnen eller vetenskaper, som handlar om att beskriva och förstå naturen runt omkring oss. Thulin (2015) menar att naturvetenskap är både den levande och icke levande verkligheten. Inom naturvetenskap finns det olika grenar, en av dessa är biologi som berör läran om livet, levande organismer och dess processer. Några områden som biologi delas in i är botanik som berör växtvetenskap och zoologi som berör djurvetenskap (Nationalencyklopedin [NE], 1990).

Artskunskap innebär kortfattat vetenskapen om de levande organismerna. Människan behöver namn på arterna för att kunna urskilja dem från varandra och känna igen de olika levande organismerna. Carl von Linné har historiskt haft en mycket stor betydelse för biologin och han uttryckte sig såhär ”Om vi inte känner namnen på tingen är kunskapen värdelös” (Nationellt resurscentrum för biologi och bioteknik, 2012, s.39).

2.2 Växtblinda och biologiska analfabeter

I Palmgrens (2012) studie framkom det att blivande lärares kunskapsnivå och inställning till artkunskap visar ett lågt resultat. Hon refererar även till ett flertal andra studier som stödjer denna observation. Lindemann- Matthies & Bose, (2008) menar att människor i olika delar av världen riskerar att bli växtblinda och biologiska analfabeter. Människans förmåga att känna igen och urskilja arter blir allt sämre. När människan inte har förmågan att identifiera arter går dessutom en del av naturkontakten förlorad. Kontakten med naturen är viktig då den kan innefatta glädje, inspiration och livskvalitet som enbart naturen kan ge (Helldén & Helldén, 2008). Palmgren (2012) tar även upp fler studier som visar att elever i grundskolan i allt lägre grad kan identifiera växter och djur i sin närmiljö. Detta visar sig även för både gymnasieelever, blivande lärare och lärare ute i verksamheten (Bebbington, 2005; Helldén & Helldén, 2008). Då det enligt Palmberg (2012) dessutom råder tvivel om orsakerna till kunskapsbristen och på vilket vis undervisning kan bryta detta mönster behövs mer forskning om blivande lärares färdigheter i artkunskap. Det är därför viktigt att utreda de faktorer och undervisningsmetoder som kan tänkas påverka personers sätt att lära sig arter. Som att kunna förstå ekologiska sammanhang och dessutom inse betydelsen av naturens mångfald. Palmberg (2012) belyser även att kunskapen om att kunna identifiera arter har minskat avsevärt de senaste decennierna. Syftet med hennes studie var att undersöka hur väl lärarstudenter kan identifiera arter samt deras intresse och idéer gällande artbestämning. Testerna de gjorde med lärarstudenterna visade på väldigt låg förmåga att identifiera de vanligaste arterna. Detta stärks även av Bebbington (2005) som i sin forskning beskriver att det finns en stor global oro kring vår miljö. Denna oro växer i takt med att bristen på kunskap inom detta område minskar. En undersökning gällande vanliga blommor som elever och lärarstudenter skulle namnge, visade en otillräcklig kunskap om organismer och växter i deras närmiljö.

Bebbington (2005) menar att ett resultat av bristen på miljökunskap visar sig genom att elever inte kan namnge vanliga organismer och växter i deras närmiljö.

Thulin (2015) beskriver att hon fokuserar på vad barn och lärare väljer att tala om och hur de kommunicerar kring innehållet inom naturvetenskap. Hon menar att om förskollärare skulle introducera naturvetenskap där biologi ingår, skulle förskolebarn erbjudas ett redskap för att i större utsträckning förstå omvärlden. Det kan även bidra till att barn utvecklar ett intresse för kunskapsområdet som kan underlätta barnens övergång från förskola till grundskola.

2.3 Lärarens kunskaper och inställning

Thulin (2015) betonar vikten av lärares kunskap och intresse inom området. Ökad kunskap hos lärare underlättar förmågan att fånga barnens intresse och på så vis öka barnens kunskap inom ämnet. För att möjliggöra barnens lärande krävs det att läraren själv är kunnig och engagerad inom området. Desto mer kunskap läraren själv har inom området desto mer kan hen utveckla och utmana barnen genom att skapa en undervisningssituation inom ett visst område. Thulin (2015) menar att det självfallet är av betydelse vad läraren har för insikter i hur barnen lär sig och vilken inställning hen har till lärandet. Thulin (2015) menar att vikten ligger på förståelsen för hur läraren skall gå till väga, för att föra vidare kunskap till barnen och underlätta lärandet. Vikström (2005) styrker Thulins (2015) teorier om inläring och elevers lärande i relation till lärares undervisning och kompetens. Vikström (2005) beskriver i sin studie att i de fall unga elever får möjlighet till en bra undervisning, kan de utveckla och lära sig förstå abstrakta biologiska processer kopplade till växters liv. Detta är förstås kopplat till lärares förmåga att lära samt deras inställning till detta. Vikström (2005) betonar dessutom att dialogen är en viktig del av lärandet. Genom att lärarna kontinuerligt tar in elevernas uppfattning och förståelse, kan de hela tiden utmana och hjälpa dem vidare i processen. Trundle, Mollohan, & McCormick Smith (2013) beskriver olika exempel på modeller för att ge barnen i förskolan kunskaper om växter och insekter. Dessa modeller hjälper förskolebarnen att se likheter och skillnader hos djur och växter. De menar att barns naturliga nyfikenhet och utforskande arbetssätt ska användas för att lära dem om växter och djur. Förskollärare kan genom att jämföra olika växter och djur, ge barnen en grund att bygga sitt framtida lärande på (Trundle m.fl., 2013).

2.4 Teoretisk perspektiv

Utgångspunkten i detta arbete är baserat på Jean Piagets konstruktivistiska perspektiv (Kroksmark, 2010). Konstruktivism innebär att individen konstruerar sin egen kunskap och bär denna med sig oberoende av vilken kontext individen befinner sig i. Människan konstruerar kunskapen i interaktion med omvärlden. Piaget förklarar det som förmågan till ett mer vetenskapligt tänkande där människan kan diskutera fenomen, reflektera över sitt eget tänkande och förstå att det kan finnas mer än ett svar på en fråga (Kroksmark, 2010). Piaget menar att individen bär med sig kunskapen, denna kunskap tror jag att jag kan komma åt med

hjälp av intervjuer. Då frågorna är formulerade på ett sätt där respondenten får utrymme för reflektion och eget tänkande.

3. Metod

Jag har genomfört en fallstudie på en förskola. Jag har utgått från en kvalitativ ansats där intervjun användes som datainsamlingsmetod.

3.1 Urval

Jag kontaktade en förskola där åtta förskollärare utav tolv var villiga att delta i min studie. Urvalet bestod av åtta kvinnor som intervjuades. Alla var verksamma på samma förskola fast på olika avdelningar. Åldersspannet mellan förskollärarna var mellan 40 till 60 år och de hade varit aktiva inom förskoleverksamheten allt från tio till trettio år. De förskollärare jag intervjuade hade även genomfört kursen Naturvetenskap och teknik för alla (NTA). Samtliga förskollärare arbetade på en förskola i västra Sverige. Jag avidentifierade förskollärarna genom att använda mig av fiktiva namn i min resultatdel. Förskollärarna benämns även som respondenter nedan, som innebär de förskollärare som intervjuats och deltagit i studien (Johansson & Svedner 2010).

3.2 Datainsamling

Jag har använt mig av semistrukturerad intervjuer. Denna innebär att man har ett frågeschema (Se bilaga 2) men däremot ingen bestämd följd på frågorna, utan det är öppna frågor där respondenten ges möjlighet att reflektera och tänka över sitt svar (Bryman, 2008). Dessa var lämpliga att använda då jag ville uppnå en djupare förståelse för de intervjuades känslor, upplevelser, erfarenheter och tankar kring de frågor som ställdes (Johansson & Svedner 2010). Mitt frågeformulär var utformat så att respondenten först skulle få berätta om sin tidigare bakgrund. De frågorna som rörde min forskning var tematiskt ordnade, så att de först fick svara på frågor kring vad de ansåg var viktigt att barnen lärde sig beträffande växter och djur och vilka aktiviteter de använde sig av. Sedan fick de frågor gällande hur de såg på sin egen yrkesroll och deras eget intresse kring denna.

3.3 Genomförande

Först kontaktades förskolechefen på den aktuella förskolan som gav ett godkännande. Åtta förskollärarna tackade ja till att delta i min studie och intervjuades enskilt. Samtliga intervjuer bokades och ägde rum på förskollärarnas arbetsplats, vilket i detta fall utfördes på förskolan i ett enskilt rum för att minska påverkan från omgivningen (Bryman, 2008). Respondenterna informerades före intervjun om studiens syfte, etiska överväganden samt om det samtyckesbrev som de fått utdelat tidigare. Vid intervjutillfället gick först samtyckesbrevet igenom ytterligare en gång, för att se så att respondenten verkligen förstått innebörden och om de eventuellt hade funderingar som de ville ha klarhet över. Samtyckesbrevet innehöll information om att respondenterna var anonyma och att de fick avbryta när de ville. Jag använde mig av en mobil för att spela in ljud som jag även fick samtycke till innan vi startade intervjuerna. Jag hade med mig anteckningsblock för att skriva ner eventuella funderingar om jag inte förstod något svar eller om jag hade följdfrågor på något de svarade på. Jag antecknade även för att klargöra vissa saker så jag kunde titta tillbaka på det senare med hjälp

av ljudinspelningen och få en djupare förståelse för materialet. Intervjuerna varade i genomsnitt cirka 20 minuter.

3.4 Databearbetning

Jag började med att transkribera intervjusamtalen efter intervjun hade genomförts, där jag skrev ner allt från intervjusamtalen. Med hjälp av anteckningar och de inspelade intervjusamtalen, sammanställde jag svaren och sökte efter likheter och skillnader i respondenternas svar. I analysen kunde jag samtidigt rensa bort vissa delar som inte var relevant för min studie. När materialet analyserades kunde jag se liknande mönster och en gemensam röd tråd genom svaren på de flesta frågeställningarna. För att det sedan skulle bli tydligare och att jag skulle få klarhet i det insamlade materialet, så skapade jag olika huvudkategorier med tillhörande underkategorier.

3.5 Tillförlitlighet

För att öka tillförlitligheten i studien strävade jag efter att skapa en god personkemi med respondenterna under intervjuerna. Jag började med lättare frågor för att respondenten skulle känna sig trygg i situationen. En risk i alla intervjustudier är att svaren inte alltid blir helt ärliga och tillförlitliga. Genom att bygga upp en bra relation med respondenterna med förklaringen att de är helt anonyma och att datainsamlingen enbart ska användas till detta examensarbete. Kan vi skapa en trygghet mellan varandra så att respondenterna på så vis ska kunna känna att de kan svara ärligt på intervjufrågorna (Bryman, 2008).

3.6 Etik

De etiska riktlinjerna enligt Vetenskapsrådet (2011) har hela tiden haft i åtanke under denna studie. Forskare ska efterfölja dessa riktlinjer som består av informationskravet, samtyckeskravet, individskyddskravet, konfidentialitetskravet, och nyttjandekravet.

Några viktiga aspekter jag har förhållit mig till under min studie är *informationskravet* där jag gått ut i god tid och gett information till respondenterna.

Samtyckeskravet uppfylldes genom att jag först tog kontakt med förskolechefen på den aktuella förskolan och fick godkännande att genomföra min studie där. Sedan fick alla som deltog i intervjun ett samtyckesblad där de fick fylla i sitt godkännande. Samtyckesbladen lämnades in till mig innan varje intervju. Respondenterna fick även information om att de kan avbryta sitt deltagande i studien när som helst utan någon negativ konsekvens (Se bilaga 1).

De medverkande fick information om *individskyddskravet* vilket innebär det skydd respondenten har rätt till (Vetenskapsrådet, 2011).

De har även garanterats *konfidentialitet*, vilket innebär att alla deltagare är anonyma (Vetenskapsrådet, 2011).

Jag informerade deltagarna om att all data som samlades in under min forskningsperiod enbart var till för att användas till mitt examensarbete. De blev även informerade om min tystnadsplikt gentemot de som deltog och att allt material som samlades in förvarades på ett säkert ställe och transkriberades. Ingen annan fick tillgång till materialet enligt *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet, 2011).

4. Resultat

4.1 Vad och hur vill förskollärare att barn ska lära sig?

4.1.1 Omsorg för växter och djur

Samtliga förskollärarna la stor vikt vid att barnen tidigt skulle lära sig att vårda och värna om de djur och växter som finns i naturen. Detta försökte de uppnå genom att tala mycket med barnen om just detta. Samtliga förskollärare var enade om att detta var ett stort arbete och en ständigt pågående process mellan dem och barnen. Karin uttryckte sig så här:

”...att man är rädd om naturen och värnar om det levande, att man tar hänsyn och visar respekt för den och i förlängningen kan det även leda till respekt för andra människor”

Vidare talade flera av förskollärare om arbetet kring allemansrätten. De arbetade mycket med att lära barnen om vad man får och inte får göra ute i naturen. Detta var ett pågående arbete som de menade att alla förskollärare på förskolan arbetade med. Barnen blev ständigt informerade om att naturen skall vårdas.

Anette uttryckte sig så här:

”Vi arbetar mycket med att lära barnen att man inte ska trampa på myror eller bryta grenar ute i skogen. Det kan vara roligt för barnen att leka med grenar och använda dem till diverse olika fantasier, men det är viktigt att informera om att de kan använda sig av grenar som redan finns på marken”.

4.1.2 Lära sig att identifiera och namnge växter och djur och dess egenskaper

Här skilde sig svaren i intervjuerna, dock framkom det att hälften av förskollärarna betonade vikten av att kunna namnge de ”vanligaste” djuren och växterna. Förskollärarna nämnde bondgårdsdjur som ko, häst, får, gris, höna, katt och hund. Även lövträd, barrträd och fågelarter. De menade att barnen ska få kunskap om hur djur ser ut, kunna namnge dem och dessutom deras läte. Två förskollärare beskrev att i samband med deras skogsvistelse kunde barnen hämta olika växter eller djur de hittade och tala kring dessa. På så vis kan barnen skapa en förståelse, genom att studera och kunna lära sig att namnge och se vissa egenskaper hos de olika arterna. Marie uttryckte sig på detta vis:

”..nu har ju barnen hittat vårblommor ute i sina trädgårdar, det barnen tar med sig hit pratar vi kring. Många har haft med sig vitsippor, blåsippor och tussilago. Det är mycket vårtecken, det knoppar och börjar bli grönt utomhus. Då brukar barnen vara väldigt intresserade av vad som sker ute i naturen”.

För att de skulle kunna genomföra detta i verksamheten menade samtliga förskollärare att innehållet i aktiviteterna var beroende av och byggde på vad som hände där och då. De beskrev att de la fokus på det som sker i vardagen, det barnen såg för stunden och blev intresserade av. Vidare ansåg förskollärarna att stöttning till barnen var viktigt i dessa

situationer. Några av förskollärarna nämnde att dessa situationer oftast uppstod ute på gården eller i samband med skogsvistelsen. Majoriteten av förskollärarna uppgav att de använde sig av hjälpmedel som bilder, ramsor, sånger, experiment och läroplattan i aktiviteterna. Karin ansåg att det fanns fler ramsor och sånger som handlade om djur än växter. Hon saknade ramsor och sånger om växter, men menade att barnen får så mycket utav det ändå. Exempelvis i samband med deras skogsvistelser eller i de aktiviteter som involverade deras rabatter och odlingar ute på gården.

4.1.3 Människans beroende av växter och djur

Tre av förskollärarna betonade även vikten av att lära sig att alla är i behov av naturen och dess kretslopp. Att allt har ett sammanhang och att det är viktigt att lära sig vad vi människor behöver för att överleva. Genom att involvera barnen i verksamhetens aktiviteter, som att odla växter tillsammans och följa processen så lär sig barnen vart maten kommer ifrån. De förstår på så vis utvecklingen som sker hela vägen från jord till bord. Förskollärarna talade även mycket om djurens betydelse för människan. Det som de la vikt vid var att barnen skulle lära sig vart alla produkter och varor har sitt ursprung. Genom samtal med barnen, försökte de få dem att förstå vad viktigt det är med djur och natur och vad beroende vi människor är av dem. Malin uttryckte sig så här:

”Det är viktigt att barnen ser vart maten kommer ifrån. Det här med potatis, att vi sätter dem i jorden ute på gården, att de blir många fler sen på hösten och vi kokar dem och äter sen till lunch. Man köper ju allt i affären men vart kommer det ifrån. Det är ju intressant att se att mjölken inte bara är en förpackning i affären utan det kommer ju faktiskt från kossan, och att se processen som följer, alltså hur maten hamnar på vårt bord. Vi smakar på allt vi har i våra pallkragar och det som finns ute på gården som rabarber, potatis, vinbär och äpple”.

4.1.4 Processer i naturen

Merparten av förskollärarna menade att årstiderna hade betydelse för lärandet om växter och djur. De menade att de la stor vikt vid att följa naturens utveckling ute på gården och i samband med skogsvistelsen. Att de tillsammans kunde se och upptäcka utvecklingen under årstiderna inom området djur och natur. För att uppnå detta samspelade de med barnen, genom att studera naturens olika växlingar. Med hjälp av exempelvis naturrutor, små områden i skogen som de markerat och där det finns olika växter, träd och buskar. Dessa rutor följde de sedan under ett års tid och studerade förändringar som skedde gällande färg, form och utseende. Genom att utföra dessa aktiviteter fick barnen lära sig att se utvecklingen och förhoppningsvis lära sig att förstå processen. Förutom växternas förändring kunde även dessa processer involvera de olika djurens utveckling och vart de befann sig under de olika årstiderna. Helen beskrev att:

”...vi har pratat lite mer om vårtecken nu under våren, vi kan ta med barnen ut så får de syn på kanske en humla eller fjäril och pratar om att nu har djuren vakna till liv och nu är det vår”.

Lisa uttryckte sig så här:

”Vi har följt björkens utveckling under alla årstider, från det att den tappar bladen och att det blir vinter och sen på våren börjar den få knoppar, sedan talar vi kring detta tillsammans med barnen och låter dem utforska och utmanar dem vidare”.

Sammanfattning av resultatet

Resultatet visar att samtliga förskollärare var överens om att det var viktigt att barnen lärde sig att de skulle vara rädda om djur och natur, samt visa omsorg och respekt för dem. Hälften av förskollärarna ansåg att det var viktigt att lära barnen förmågan att kunna identifiera och namnge växter och djur. Tre av förskollärarna ansåg att det var viktigt att lära barnen att människan är beroende av djur och natur. Samt att kunna se sammanhanget och få barnen att förstå hur vi är i behov av den. Merparten av förskollärarna betonade även vikten av att lära sig se naturens och djurens utveckling och följa dem genom årstiderna. På så vis fick barnen förståelse för förändringar som ständigt skedde runt omkring dem. För att barnen skulle kunna lära sig om detta använde förskollärarna olika hjälpmedel i samspel med barnen. Exempel på dessa kunde vara ramsor, sånger, bilder, experiment och användandet av läroplattan. Samt naturrutor i samband med deras skogsvistelse, odlingar och rabatter som de gjorde tillsammans.

5. Diskussion

5.1 Hållbarhet

Jag kan se vissa svagheter i min studie, exempelvis om det som framgick i intervjuerna verkligen stämmer överens med verkligheten. För att helt säkert veta att svaren på intervjufrågorna speglar verkligheten hade det krävts att jag genomfört observationer som komplement till mina intervjuer. I intervjuerna var samtliga förskollärare överens om att de alltid tar vara på det som sker här och nu och skapar en lärandesituation utifrån det. Men hur kan jag veta om detta verkligen är det som speglar verksamheten, om det inte händer något i vardagen skapas det då aldrig lärande situationer? Ytterligare en möjlig svaghet i min studie kan vara att jag genomförde alla åtta intervjuer på en och samma dag, det upplevde jag som mycket att ta in på en gång. Eftersom jag som utför intervjuer måste vara engagerad och kunna ställa frågor och följdfrågor, kan det faktum att jag utförde alla intervjuer på samma dag påverkat mitt resultat negativt. Om jag skulle göra om hela studien skulle jag valt att dela upp intervjuerna på flera dagar, för att på så vis kanske få ett tillförlitligare resultat. Genom att utföra intervjuerna på en dag gavs deltagarna mindre möjlighet att diskutera intervjufrågorna sinsemellan, vilket ger en ökad tillförlitlighet och styrka till denna studies resultat. I mina intervjuer använde jag mig av öppna frågor vilket kan ge studien svaghet genom att förskolläraren till stor del är den som styr samtalet och utifrån svaret skapas följdfrågor. Följdfrågorna blir på så vis olika i varje enskild intervju vilket kan försvåra sammanställningen av resultatet. Frågornas karaktär kan även ge en styrka till studien då denna typ av frågor ger förskolläraren möjlighet att svara utförligt och beskrivande. Resultatet blir på så vis mer målande och ger en större inblick i hur verksamheten är utformad.

5.2 Generaliserbarhet

Jag har genomfört en fallstudie av en förskola, vilket innebär att den förmodligen speglar tendenser som även kan hittas vid liknande förskolor. Detta innebär att studien kan vara av intresse då resultatet är överförbart till liknande verksamheter. Urvalet till studien är en liten grupp förskollärare från samma förskola, detta kan påverka mitt resultat på grund av att de samarbetar mellan avdelningarna på förskolan. Något mer jag kan se är att det var enbart kvinnor som intervjuades som arbetade på samma förskola som deltog i min studie. Om jag hade intervjuat förskollärare av båda kön och som varit verksamma på olika förskolor kanske resultatet visat något annat. Man hade då möjligtvis kunnat få en annan utgångspunkt med andra svar och ett annorlunda resultat. Samtidigt speglar det hur verkligheten ser ut i verksamheten då majoriteten av förskollärarna är kvinnor vilket ökar generaliserbarheten i studien.

5.3 Vad har jag lärt mig om yrket

Jag har lärt mig att förskollärarens inställning och förhållningssätt har stor betydelse för hur vi lär ut och fångar barns intresse kring ett visst område. Förskolan har möjligheter och goda förutsättningar att lära ut om just djur och natur. Det är inget material som behöver köpas, det

räcker med att gå ut på gården för att lära, studera och utforska om växter och djur. Det finns även en otrolig möjlighet för de förskolor som har tillgång till en läroplatta som de kan ta hjälp av när de söker svaret på något.

Samtidigt kan jag se vissa svagheter i det jag upptäckte i mina intervjuer. Samtliga förskollärare har svarat att man ska ta vara på stunden och att lärandet med växter och djur sker hela tiden i verksamheten. Jag kan då känna att det är ett lätt svar att ge då det står i läroplanen (Skolverket, 2010) att förskolans uppdrag är att utmana och utveckla barnens förståelse kring att söka ny kunskap. Detta ska ständigt ske i verksamheten, jag undrar om det verkligen gör det. I de fall där det inte naturligt skapas tillfällen för lärande, uppmärksammar förskollärarna det? Skapar de i så fall aktivt lärande situationer kring växter och djur eller blir det bortglömt?

5.4 Slutsats och förslag på ny forskning

Syftet med min studie var att undersöka vad förskollärare betonar och hur de arbetar med växter och djur i de pedagogiska aktiviteterna i förskolan. Resultatet visar att de olika kategorierna *människans beroende av växter och djur* och *processer i naturen* betonas av förskollärarna. Samtliga förskollärare menade att det mest centrala var att lära barnen att de ska vara rädda om djur och natur samt lära dem att visa omsorg och respekt för dem. Hälften av förskollärarna ansåg även att det var viktigt att barnen kunde identifiera och namnge växter och djur.

Tidigare forskning visar att i de högre åldrarna finns det en kunskapsbrist inom artkunskap. Något jag noterat i mitt arbete med studien är att den forskning som finns berör barn i de högre åldrarna. Detta styrks av Klaar (2013) som i sin avhandling menar att det finns lite forskning om naturvetenskaplig undervisning med de allra yngsta barnen i förskolan. Jag har av egen erfarenhet och med hjälp av min studie upptäckt att förskolebarnen tycker det är roligt och intressant med växter och djur. Därför tycker jag det är viktigt att underhålla detta intresse för att barnen ska lära sig mer inom detta område. Förskollärarna menar även att det är väldigt viktigt hur deras inställning och intresse är till växter och djur för att kunna lära ut till barnen. Liknande resultat visades i Vikströms (2005) studie där hon menar att lärarens förmåga och inställning har stor betydelse för att kunna lära ut till barnen och kunna fånga deras intresse och nyfikenhet. Detta är något som även framkommer i Cabe Trundle m.fl. (2013) studie där de beskriver att barns nyfikna arbetssätt och intresse för att lära ut ska användas. De tog även upp olika modeller man kan använda sig av för att på ett bra vis ge barnen kunskaper om växter och insekter i förskolan. Detta är relevant och intressant för blivande samt verksamma lärare för att få tips om hur de skulle kunna gå till väga i verksamheten. Även mitt resultat visar att förskollärarna betonar att det är deras ansvar att kunna väcka barns nyfikenhet och intresse för ämnet som i detta fall är växter och djur. Det framkommer i Palmgrens (2012) studie att ett flertal andra undersökningar (Bebbington, 2005; Helldén & Helldén, 2008) visar att elever i grundskolan i allt lägre grad kan identifiera växter och djur i sin närmiljö. Samma resultat visar sig för både gymnasieelever, samt blivande lärare och lärare ute i verksamheten. Det som Palmgren (2012), Bebbington, (2005) och Helldén & Helldén (2008) studier visar

finner jag väldigt intressant, och gör att jag börjar fundera över vad det är som händer på vägen från förskolan upp till grundskolan? Någonstans brister det, om det beror på lärarens engagemang eller att strävandemålen inte tydligt framställs i förskolans läroplan vet jag inte? Försvinner intresset hos barnen gradvis eller vad beror det egentligen på? Möjligtvis kan det vara lärarnas inställning eller intresse för ämnet som påverkar. Detta är något jag funderar över och det skulle vara intressant att forska vidare om. Det framgick i mina intervjuer att enbart hälften av förskollärarna ansåg att det var viktigt att barnen lärde sig att identifiera och namnge växter och djur. Medan samtliga av förskollärarna dock la störst vikt vid att barnen ska lära sig att vårda och ha respekt för djur och natur. Mitt resultat tyder på att förskollärarnas intresse att lära barnen identifiera och namnge växter och djur kanske brister redan i förskolan. Något mer som bekymrar mig som framkom i resultatdelen är att förskollärarna verkar skilja på omsorg och identifiering av djur och natur. Varför kan inte dessa områden komplettera varandra? Samtliga förskollärare ansåg att omsorg var den viktigaste delen. Min uppfattning är att inläringen för barnen skulle förenklas om förskollärarna i stället la vikt vid att lära barnen att identifiera växter och djur. Då kanske de lättare skulle kunna koppla detta till omsorg av djur och natur. Jag tror att fakta om en viss art är en viktig aspekt för att kunna skapa medkänsla och utveckla större omsorg för djur och natur. Enligt min mening kanske man bör lägga mer vikt vid att barnen får kunskap om identifiering av växter och djur. På så vis kan detta synliggöras för barnen, visa att det finns ett sammanhang och en koppling mellan identifiering och omsorg. Genom detta kan barnen få en djupare förståelse och ett medvetet förhållningssätt till djur och natur.

Referenser

- Bebbington, A. (2005). The ability of A- level students to name plants. *Journal of Biological Education* 39(2), 63-67.
- Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder* (2:a uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Trundle, K., Molloyhan, K.N., & McCormick Smith, M. (2013) Plants, Alike and Different – laying the foundation to help pre-schoolers understand inheritance of traits. *Science and Children* 52, 52-57.
- Hellden, G. & Hellden, S. (2008). Students early experiences of biodiversity and education for sustainable future. *Nordina* 4 (2), 123 – 131.
- Johansson, B., & Svedner, P. O. (2010). *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Uppsala: Kunskapsföretaget i Uppsala AB.
- Klaar, S. (2013). *Naturorienterad utbildning i förskolan: pragmatiska undersökningar av meningsskapandets individuella, sociala och kulturella dimensioner*. Doktorsavhandling. (sammanfattning) Örebro: Örebro universitet, 2013. Örebro.
- Krokmark, T. (2010). *Den tidlösa pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundegård, I., Wickman, P. & Wohlin, A. (red.) (2004). *Utomhusdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Nationalencyklopedin (1990). *Biologi*. Höganäs: Bra böcker.
- Nationellt resurscentrum för biologi och bioteknik. (2012). *Artkunskap och systematik*. Bilagan (3), 39-47. Hämtad 2016-05-20 från http://www.bioresurs.uu.se/bilagan/pdf/Bi_lagan_nr_3_2012_s39_48.pdf
- NTA – *Naturvetenskap och teknik för alla*. (u.å.) Hämtad 2016-05-15 från <http://www.ntaskolutveckling.se/>
- Palmberg, I. (2012). Artkunskap och intresse för arter hos blivande lärare för grundskolan. *Nordina* 8 (3).
- Sjøberg, S. (2005). *Naturvetenskap som allmänbildning: en kritisk ämnesdidaktik*. (2., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Skolverket (2010). *Läroplanen för förskolan, Lpfö98* (Rev. Uppl.). Stockholm: Skolverket.

Thulin, S. (2015). *Göra naturvetenskap i förskolan - med fokus på kommunikation*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vikström, A. (2005). *Ett frö för lärande: en variationsteoretisk studie av undervisning och lärande i grundskolans biologi*. Doktorsavhandling. Luleå: Luleå tekniska univ., 2005. Luleå.

Bilaga 1 - Informationsbrev

INFORMATIONSBREV TILL DELTAGARE I STUDIEN

Jag heter Angelica Ohlsson och studerar till förskollärare sjätte terminen på Karlstad universitet. Jag håller just nu på med att skriva mitt examensarbete.

Syfte med studien

Jag kommer att göra en undersökning där syftet med min studie var att undersöka vad förskollärare betonar och hur förskollärarna arbetar med växter och djur i pedagogiska aktiviteter i förskolan. Jag önskar därför att göra en intervju md dig om detta.

Frivillighet

Deltagande i studien är helt frivilligt, och du som deltagare kan när som helst avbryta deltagandet utan närmare motivering. Känner du att det finns frågor som du inte vill eller kan svara på kan du avstå från att svara. Ditt deltagande kommer vara anonymt och viktiga detaljer som kan kopplas till din identitet kommer att ändras.

Intervjuerna

Ungefär åtta förskollärare kommer att intervjuas i studien. En förskollärare i taget kommer att intervjuas av mig och intervjuerna kommer vara i ungefär 20 minuter. För att jag ska ha möjlighet att skriva ner dina tankar kommer jag spela in ljud under intervjuerna. Materialet som vi spelar in kommer endast avlyssnas av mig under transkriberingen och sedan förstöras.

Användning av insamlad data

Material som samlas in under studien kommer endast att användas till studiens ändamål och inte i något annat sammanhang. Namn och plats kommer anonymiseras. Intervjuerna kommer ligga till grund för mitt examensarbete.

Medgivande/ej medgivande till ditt deltagande i studien

- Ja, jag ger mitt medgivande till att delta i studien.
- Nei, jag ger inte mitt medgivande till att delta i studien.

Plats:..... Datum: / 2016

.....
Deltagarens underskrift

Tack för att du vill medverka i min studie!
Om ni har några frågor eller funderingar angående intervjun så kontakta gärna mig!

Angelica Ohlsson
Mail: XXXX
Telefonnummer: XXX-XXXXXXX

Bilaga 2 – Intervjuguide

Bakgrund

- Namn? Ålder?
- Berätta lite om din bakgrund kring utbildning och jobb?
- Hur många år har du arbetat som förskollärare? Hur länge har du arbetat på denna förskola?
- Har du gått någon kurs eller vidareutbildat dig inom naturvetenskap?

Lärande i aktiviteter

- Vad tänker du på när jag säger biologi i förskolan?
- Kan du berätta lite om vad de pedagogiska aktiviteterna innehåller när ni talar om växter och djur?
- Vad tycker du är viktigt att barnen ska lära sig om växter? Vad tycker du är viktigt att barnen ska lära sig om djur?
- Hur lär ni barnen om det?
- Vilka växt och djurgrupper förekommer oftast i era pedagogiska aktiviteter?
- Hur upplever du barnens intresse kring detta?
- Vad tror du skulle kunna väcka barns nyfikenhet och vilja att lära mer om växter och djur i förskolan?

Yrkesroll

- Är du intresserad av växter och djur och vad tänker du kring din egen kunskap om det?
- Känner du att du har den kunskapen som behövs för att lära ut om växter och djur?
- Finns det något du skulle vilja ändra på när det gäller ”undervisningen” om växter och djur i förskolan?
- Vilken betydelse tror du att förskollärares inställning har till växter och djur, för barns intresse att vilja lära sig mer om den? ”

Har du något du känner att du vill tillägga eller något du inte tyckt vi tagit upp som du vill tillföra?